

1 Interventie / controlegroep (A/B testen) en aanvullende focusgroep voor evaluatie campagnestrategie

1.1 Interventie / controlegroep communicatieboodschap

Een van de manieren om een pilotstudie te doen is een interventie-controle opzet (A/B testen).

De interventiegroep krijgt de aanpak of implementatie aangeboden, en de controlegroep krijgt óf geen enkele aanpak aangeboden óf een standaardaanpak waarvan het effect bekend is. Bij experimenten wordt gebruikgemaakt van randomisatie om bijvoorbeeld burgers, wijken of gemeenten te verdelen over de interventiegroep(en) en de controlegroep(en). Voor, tijdens en/of na de studie wordt data verzameld, waarmee kan worden geanalyseerd of de aanpak of implementatie effect heeft gehad.

Deelnemers worden willekeurig toegewezen aan ofwel de Covid-19 specifieke communicatieboodschap (conditie 1), ofwel een infectieziekten-brede communicatieboodschap (conditie 2): diverse vragen worden voorgelegd door middel van een survey, op het gebied van draagvlak en intentie na het zien van de boodschap.

Met deze opzet kunnen er diverse hypothesen worden onderzocht:

- De hypothese 1 is dat de intentie om algemene hygiëne richtlijnen te volgen (vergelijkbaar met de zogenaamde basisregels in de Coronaperiode), zoals thuis te blijven wanneer men ziek is, en regelmatig de handen te wassen, gelijk is tussen beide condities. Er wordt geen statistisch significant verschil gevonden op uitkomsten gerelateerd aan draagvlak en intentie voor deze richtlijnen.
- Hypothese 1 is dat de potentiële ernst van andere infectieziekten in de toekomst in hogere mate erkent worden door de respondenten na het zien van de infectieziekten-brede communicatieboodschap (conditie 2) t.o.v. de Covid-19 specifieke communicatieboodschap (conditie 1). Er wordt een statistisch significant effect gevonden, waarin de infectieziekten-brede communicatieboodschap (conditie 2) hoger scoort op uitkomsten gerelateerd aan algemene infectieziekte-dreiging in de bevolking, en bereidheid om maatregelen hieraan gerelateerd op te volgen. Gedacht kan worden aan al bestaande interventies, zoals het halen van een griepvaccinatie, maar ook aan hypothetische scenario's in de toekomst, zoals thuiswerken bij een ernstige influenzagolf.
- Hypothese 2 is dat een Covid-19 specifieke campagne (conditie 1) averechts kan werken omdat het belang niet langer wordt erkent bij de respondenten. Conditie 1 scoort statistisch significant hoger dan de infectieziekten-brede communicatieboodschap (conditie 2) op vragen waarin ergernis en negatieve sentimenten naar aanleiding van de communicatiecampagne worden gemeten (maatregelenmoeheid).
- [nog aanvullen]

1.1.1 Focusgroep (aanvullend op survey)

Met een subset van de survey respondenten kan aanvullend een diepte-interview worden gehouden, waarin door wordt gevraagd over hoe de boodschap overkomt, en aanvullende antwoorden kunnen worden gegeven die niet in het format van de survey voorkomen. Op deze manier kan er getest worden of er niks over het hoofd is gezien en kan er dieper ingegaan worden op gegeven antwoorden en sentimenten.

1.2 Breder kader van infectieziekten

De Covid-19 pandemie kan gekaderd worden binnen een breder perspectief (infectieziekten in het algemeen). Ook kan de beleidsmatige link met andere infectieziekten worden uitgewerkt, zo heeft Covid-19 bijvoorbeeld invloed gehad op de influenza epidemie. Naast epidemiologisch (er is sprake van een verlaagde immuniteit in de bevolking¹ en een verhoogde genetische diversiteit van het

¹ Dhanasekaran, V., Sullivan, S., Edwards, K. M., Xie, R., Khvorov, A., Valkenburg, S. A., ... & Barr, I. G. (2022). Human seasonal influenza under COVID-19 and the potential consequences of influenza lineage elimination. *Nature communications*, 13(1), 1-11.

influenzavirus²) heeft dit ook invloed op beleidsvraagstukken en communicatievraagstukken. Het advies om thuis te blijven bij klachten om verspreiding van het Covid-19 virus te voorkomen (en daarmee de druk op de zorg te verlichten) zou in de voorlichting een algemenere omschrijving kunnen behelzen (blijf thuis bij klachten, zowel influenza-, als covid-achtige klachten). De druk op de zorg is naast Covid-19 en post-Covid-19 ook gelinkt aan andere infectieziekten, en klachten gerelateerd aan mentale gezondheidsproblemen en werkdruk. Bij het monitoren van druk op de zorg zou een bredere indicator informatief zijn, waarbij deze aspecten meegenomen worden. In de communicatie naar de burger kan gedacht worden aan de effecten van de vele maatregelen en de bereidheid en het draagvlak onder de bevolking als een resultaat hiervan (maatregelenmoetheid) en de gevolgen hiervan voor nieuw beleid. Een voorbeeld hiervan is de bereidheid tot vaccineren, enerzijds zijn er zorgen rondom vaccinaties ontstaan, wat mogelijk ook gevolgen heeft voor vaccinaties voor andere infectieziekten, terwijl anderzijds het belang van vaccinaties in de Covid-19 pandemie juist extra onder de aandacht is komen te staan. De Covid-19-pandemie heeft de intentie om internationaal tegen griep te vaccineren vergroot volgens internationale wetenschappelijke literatuur³. Ook kan er gedacht worden aan de associatie zoals deze vaak is genoemd in relatie tot het influenzavirus, waardoor mogelijk de ernst van influenzavirussen wordt gebagatelliseerd. Er kunnen tegengestelde effecten ontstaan waar rekening mee gehouden kan worden in toekomstige beleidsdoelen. De Covid-19-pandemie zou bijvoorbeeld een kans kunnen zijn om griepvaccinatie te bevorderen en de aarzeling om te vaccineren te verminderen.

1.3 Kader datagedreven werken

Data kunnen in alle fasen van het beleidsproces nuttige inzichten opleveren:

- **Vooraf:** Vooraf kunnen data helpen om inzicht te krijgen in de stand van zaken op een bepaald beleidsthema, zoals de staat van volksgezondheid en zorg doet en om het effect van verschillende beleidsopties te voorspellen zoals de analyse van de stikstofbron-maatregelen.
- **Tijdens:** Door indicatoren samen te stellen die periodiek worden gepresenteerd in een dashboard kan tijdig tussentijds worden gemonitord op bijvoorbeeld het aantal corona-besmettingen, stikstof depositie of de veiligheidssituatie in een bepaalde regio.
- **Achteraf:** Voor een ex-post analyse is het bovendien nodig om van tevoren variabelen aan te wijzen waarop die evaluatie wordt gebaseerd. Een nulmeting vooraf kan een essentiële bijdrage leveren om achteraf inzicht te krijgen in de effectiviteit van een beleidsinterventie.

De gemene deler tussen deze toepassingen is dat een helder beeld van de beleidstheorie nodig is om in kaart te brengen welke data er toe doet en beschikbaar is.

1.3.1 Onderzoeksdiseins

- Klein beginnen, bij succes opschalen
 - o Leent zich niet voor elke beleidsinterventie
- Interventie- en controlegroep
- Focusgroep (betrekken burger)

1.3.1.1 Dataverzamelingmethoden

Er bestaan veel verschillende methoden om data te verzamelen. Zo kan men gebruik maken van administratieve data, literatuuronderzoek, kerncijfers (zie bijvoorbeeld 'De Staat van Volksgezondheid en Zorg'⁴), interviews, focusgroepen en surveys. Naast deze meer traditionele dataverzamelingmethoden zijn er ook steeds meer nieuwe mogelijkheden om beleidsrelevante datasets samen te stellen, zoals openbare (social media) data, textmining en data van bijvoorbeeld sensoren en smartphones.

De toepassingen van deze verzamelingmethoden hangen af van het type beleidsevaluatie. Voor een overzicht van de methoden en hun voor- en nadelen wordt verwezen naar de toolbox

² Solomon, D. A., Sherman, A. C., & Kanjilal, S. (2020). Influenza in the COVID-19 Era. *Jama*, 324(13), 1342-1343.

Lee, S. S., Viboud, C., & Petersen, E. (2022). Understanding the rebound of influenza in the post COVID-19 pandemic period holds important clues for epidemiology and control. *International Journal of Infectious Diseases*, 122, 1002-1004.

³ Kong, G., Lim, N. A., Chin, Y. H., Ng, Y. P. M., & Amin, Z. (2022). Effect of COVID-19 Pandemic on Influenza Vaccination Intention: A Meta-Analysis and Systematic Review. *Vaccines*, 10(4), 606.

⁴ [Home | De Staat van Volksgezondheid en Zorg \(staatvenz.nl\)](https://www.staatvenz.nl/)

beleidsevaluaties⁵.

1.3.1.2 Analyses

Wanneer de data is verzameld, is het belangrijk om deze op de juiste manier te interpreteren. Hiervoor moet de data eerst worden geïnspecteerd op een goede kwaliteit en mogelijk opgeschoond worden. Vervolgens zijn er diverse analyses mogelijk om inzichten te creëren, die ook in combinatie met elkaar kunnen worden gebruikt. De keuze voor een analyse is afhankelijk van de onderzoeksvraag. Zo kan een verband worden aangetoond, een trend worden gesignaleerd of een prognose worden gemaakt. [team advies kan meedenken over de juiste aanpak en deze ook uitvoeren]

1.3.1.3 Rapportage

De resultaten van de analyses kunnen worden opgeleverd in een statisch rapport, maar tegenwoordig wordt ook veel gebruik gemaakt van interactieve online dashboards. Een goed voorbeeld hiervan is het Coronadashboard van de rijksoverheid⁶.

⁵ [Dataverzamelmethode | Toolbox Beleidsevaluaties](#)

⁶ [Coronadashboard | COVID-19 | Rijksoverheid.nl](#)